

Michał Kurzyński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0001-6260-0069

michal.kurzynski@uwm.edu.pl

Wpływ nowelizacji art. 313 Kodeksu postępowania karnego na zwiększenie skuteczności pociągania do odpowiedzialności sprawców wykroczeń skarbowych

Tworzenie modelu postępowania karnego, w tym w postępowaniu karnym skarbowym, ma za zadanie spełnienie wszystkich celów postępowania, jakie zakłada treść Kodeksu postępowania karnego (dalej jako k.p.k.). W praktyce problematyczne stało się jednak tworzenie zapisów uwzględniających gwarancje wskazane zwłaszcza w art. 2–10 k.p.k., zasadę ekonomiki procesowej oraz dążenie do osiągnięcia rozwiązania w jak najkrótszym czasie. Oczywiście jest, że na długość trwania konkretnego postępowania karnego ma wpływ wiele czynników, niemniej jednak od zmian ustrojowych w Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r. trwa odwieczna tendencja do ulepszania jej aspektów przez ustawodawcę, który czasami bardziej, a czasami mniej wsłuchuje się w głos doktryny.

W tym kontekście autor niniejszej publikacji pragnie zwrócić uwagę na zmiany, jakie ustawą z dnia 7 lipca 2023 r.¹ wprowadzono w treści art. 313 k.p.k. Art. 3 nowelizującego aktu w pkt 11 lit. a dokonał istotnych zmian w przepisach k.p.k., zastępując dotychczasowe brzmienie art. 313 § 1 k.p.k. następującą wersją: „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju”, dodając również nowy zapis zawarty jako § 1a w brzmieniu: „Od ogłoszenia postanowienia i przesłu-

---

¹ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860).

chania podejrzanego, o których mowa w § 1, można odstąpić, jeżeli nie jest możliwe ich przeprowadzenie ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego. W takim wypadku należy ogłosić postanowienie o przedstawieniu zarzutów i przesłuchać podejrzanego w terminie 7 dni od ustania okoliczności uniemożliwiającej wykonanie tych czynności”.

Niniejsze rozważania dotyczyć będą zmiany, jaka zaszła w treści art. 313 § 1 k.p.k., a także tego, jak w istotny sposób nowelizacja przepisów procesowych zawartych w k.p.k. wpływać może na toczące się postępowanie w sprawach o wykroczenia skarbowe, patrząc z perspektywy art. 118 Kodeksu karnego skarbowego (dalej jako k.k.s.), prowadzonych najczęściej przez finansowe organy postępowania przygotowawczego. Istotą analizowanego zagadnienia jest zmiana, jaka zaszła w znowelizowanym przepisie, dotycząca dotychczasowego sformułowania „sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów” zmienionego na „wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów”.

Celem powyższego jest wskazanie, że w tym kontekście zamysł ustawodawcy, zmieniający sformułowanie, ma charakter porządkujący, który w istotny sposób rozszerza możliwości organu prowadzącego postępowanie w sprawach o wykroczenia skarbowe w zakresie niwelowania liczby postępowań, które ze względu na przesłankę zawartą w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. musiałyby zostać umorzone ze względu na termin, w jakim finansowe organy postępowania przygotowawczego zobligowane są do wszczęcia postępowania karnego skarbowego.

Autor niniejszej publikacji nie jest zwolennikiem likwidacji instytucji przedawnienia w szeroko rozumianej nauce prawa karnego. Instytucja ta od początku jej umiejscowienia w Kodeksie karnym z 1934 r., a wcześniej w ustawie karnej skarbowej z 1926 r., mimo pierwotnej krytyki, poprzez głosy twierdzące, że jej umiejscowienie w obowiązujących ówczesnie przepisach to faworyzowanie sprawców czynów zabronionych i obaw o pogłębianie tym zapisem demoralizacji społeczeństwa, stała się jednym z fundamentów, na jakim oparła się nauka prawa karnego. Nie sposób nie wskazać tutaj istotnej roli Edmunda Krzymuskiego – jednego z obrońców pozostawienia instytucji przedawnienia, który wskazywał na wątpliwości o słuszności funkcjonowania tego rozwiązania w obrębie przepisów prawa karnego². W podobny sposób argumentował Juliusz Makarewicz, podkreślając potrzebę stosowania przedawnienia karalności jako narzędzia do uznania braku potrzeby stosowania kary ze względu na znaczny upływ czasu oraz rozwiązania, dzięki któremu organy ścigania zwolnione zostaną z potrzeby ustalania stopnia społecznej szkodliwości zatar-

---

² E. Krzymuski, *System prawa karnego ze stanowiska nauki i trzech kodeksów obowiązujących w Polsce. Część I*, Kraków 1921, s. 287.

tęgo upływem czasu czy też poszukiwania materiału dowodowego, który ze względu na upływ czasu mógł ulec zatarciu czy też zniszczeniu³. Warto tutaj również wspomnieć o poglądach Mariana Cieślaka, dowodzącego zasadności funkcjonowania przedawnienia karalności w prawie karnym, wskazując na wielorakie zastosowanie tej instytucji, podkreślając przede wszystkim zanik celowości reakcji karnej poprzez osłabienie jej upływem czasu⁴.

Powyższe wypowiedzi stanowią filary założeń, jakie ukształtowały współczesną naukę prawa karnego i były podstawą wielu opracowań naukowych analizujących funkcjonowanie instytucji przedawnienia, wskazujących na kierunki rozwiązań, w których powinna zmierzać ta instytucja w obowiązujących i przyszłych regulacjach prawnych. Z punktu widzenia doktryny ciekawa jest również dyskusja dotycząca umiejscowienia rzeczonyj instytucji w ramach nauki prawa karnego, gdzie autorzy postulatów wskazywali na trzy odrębne stanowiska: o charakterze typowo materialnoprawnym, o charakterze typowo procesowym lub też jako instytucję o charakterze materialnoprocesowym⁵.

Autor niniejszej publikacji opowiada się za poglądem wskazanym przez m.in. Patrycję Brózek, podkreślającą, że instytucja przedawnienia karalności jest trwale zakotwiczona zarówno w przepisach prawa materialnego, jak i procesowego, co dowodzi jej materialnoprocesowego charakteru, co z kolei może świadczyć o relacji przepisów części materialnej wskazujących brak podstawy do pociągnięcia do odpowiedzialności stanowiący podstawę do wyłączenia ścigania sprawcy czynu zabronionego⁶. Należy zauważyć, że poglądami na temat umiejscowienia instytucji przedawnienia karalności podzielił również Sąd Najwyższy, wskazując w wyroku z 22 października 2009 r.⁷, że „przedawnienie jest instytucją w pierwszym rzędzie materialnoprawną (niezależnie od tego, że wywołuje skutki także na płaszczyźnie procesowej), co z kolei ma zasadnicze znaczenie dla stwierdzenia dopuszczalności wstecznego działania przepisów dotyczących przedawnienia”. Z kolei w wyroku z 4 marca 2009 r. Sąd Najwyższy podniósł, że mimo zaistnienia podstaw o charakterze materialnoprawnym do zaprzestania ścigania skutek tej okoliczności ma charakter wyłącznie procesowy, co dowodzi słuszności poglądu o tym, iż nie ważne, jakiego przestępstwa dopuścił się sprawca, tylko za jakie jest ścigany⁸.

Powyższe niewątpliwie dowodzi, że instytucja przedawnienia karalności ma swoje głęboko zakorzenione w nauce prawa karnego, również we współcześnie ujętym spojrzeniu, istotne znaczenie jako narzędzie z perspektywy ma-

³ J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*, Lwów 1938, s. 276.

⁴ M. Cieślak, *Dziela wybrane*, t. 3, Kraków 2011, s. 409.

⁵ K. Marszał, *Przedawnienie w prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 77–90.

⁶ P. Brózek, *O przedawnieniu karalności w polskim prawie karnym słów kilka*, „Przegląd Prawniczy TBSP UJ” 2021, nr 2, s. 43.

⁷ Wyrok SN z 22 października 2009 r., sygn. akt IV KK 446/08, Lex nr 532378.

⁸ Orzecznictwo SN KW 2009, Nr 8, poz. 64, s. 20.

terialnoprawnej, ale również procesowej do zwalczania przestępczości oraz bycia środkiem reakcji państwa na popełnienie czynu zabronionego, również z perspektywy postępowania karnego skarbowego, w tym postępowania w sprawach o wykroczenia skarbowe. W swoim założeniu k.k.s. – w przeciwieństwie do norm prawa karnego powszechnego – instytucję przedawnienia karalności przewiduje w pełnym ujęciu przedmiotowym oraz podmiotowym, wskazując na wszystkie typy czynów zabronionych, zarówno przestępstw, jak i wykroczeń skarbowych.

Należy w tym miejscu również zauważyć, że w świetle obowiązujących przepisów prawa karnego skarbowego okres przedawnienia wykroczenia skarbowego na podstawie art. 51 §1 k.k.s. wynosi rok od jego popełnienia. Jest to zdecydowanie bardzo krótki czas na wykrycie czynu i pociągnięcie do odpowiedzialności sprawcy, stąd też art. 52 § 2 k.k.s. przewiduje możliwość wydłużenia okresu, w jakim można ukarać sprawcę wykroczenia, jednakże warunkiem niezbędnym do tych czynności jest wszczęcie postępowania i postawienie sprawcy zarzutu⁹. Tym samym aby możliwe było skuteczne zakończenie postępowania w sprawie o popełnienie wykroczenia skarbowego i uniknięcie braku możliwości wyegzekwowania sankcji wobec sprawcy, należy bezwzględnie wykryć popełniony czyn, wszcząć postępowanie i w obliczu zbliżającego się końca terminu przewidzianego w art. 51 §1 k.k.s. przekształcić postępowanie *ad rem* w *ad personam*. Niedopełnienie powyższego skutkować będzie zaistnieniem przesłanki przewidzianej przez art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. oraz swoistą porażką organu uprawnionego do ścigania i pociągania do odpowiedzialności karnej skarbowej.

W kontekście niniejszych rozważań najbardziej istotny jest termin roczny, dotyczący czasu, jaki ma finansowy organ postępowania przygotowawczego na postawienie zarzutu sprawcy wykroczenia skarbowego i przeprowadzenia czynności związanych z pociągnięciem do odpowiedzialności karnej. W tym ujęciu należy zauważyć ścisłą zależność przepisów prawa karnego skarbowego i przewidzianych normą k.k.s. przepisów proceduralnych względem k.p.k., również w przypadku postępowania w sprawach o wykroczenia skarbowe.

Dotychczas, bez względu na tryb postępowania przewidziany w art. 117 § 1–3 k.k.s., w którym finansowy organ postępowania przygotowawczego chciałby postawić zarzuty sprawcy, zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 313 § 1 k.p.k., należało, mając uzasadnione podejrzenie, że czynu zabronionego dopuściła się określona osoba, sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów i ogłosić je niezwłocznie podejrzanemu, przesłuchując go (chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju). Dodatkowo warto wskazać, że znaczenie obowiązku zebrania materiału niezbędnego do przedstawienia zarzutów

⁹ Zob. wyrok SN z 8 lutego 2024 r., sygn. akt III KK 529/23, Lex nr 3670386.

w sposób znacznie bardziej rozbudowany niż „dostatecznie uzasadniający” podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale z 31 października 2023 r., jednoznacznie zaznaczając, że ocena, czy została spełniona przesłanka w bardziej rozbudowanej podstawy umożliwiającej przedstawienie zarzutów, jest niezbędnym wyznacznikiem do zastosowania art 313 §1 k.p.k.¹⁰ Należy również wyraźnie zaznaczyć pragmatyzm linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, który we wcześniejszych orzeczeniach wyraźnie wskazał na to, czym jest „dostatecznie uzasadnione podejrzenie”, jak np. w uchwale z 2 marca 2022 r.¹¹, gdzie uznał, że powyższe sformułowanie stanowi warunek materialny wyrażający się w istnieniu podstawy faktycznej do postawienia określonej osoby w „stan podejrzenia”, nawiązując tym samym do własnej uchwały z 23 lutego 2006 r., w której wskazał, że przez „dostatecznie uzasadnione podejrzenie” należy rozumieć stwierdzenie organu prowadzącego postępowanie, iż zgromadzone w sprawie dowody w dostatecznym stopniu uzasadniają wniosek o popełnienie czynu wyczerpującego wszystkie znamiona czynu zabronionego pod groźbą kary, przewidziane w ustawie, a w dodatku należącego do kategorii czynów wywołujących zdecydowanie negatywny odbiór społeczny, ocenę winy i stopnia społecznej szkodliwości¹².

Jak słusznie zauważa Cezary Golik, czynność procesowa, jaką jest sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, to mechanizm złożony z wielu czynności procesowych, dotyczący m.in. sporządzenia protokołu przesłuchania podejrzanego, a wskazany powyżej zapis ówczesnie obowiązującego art. 313 § 1 k.p.k. oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego uzależniało również w przypadku sprawców wykroczeń skarbowych formalne wszczęcie postępowania przez finansowy organ postępowania przygotowawczego wobec sprawcy i zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 51 § 2 k.k.s. dopiero z chwilą przedstawienia zarzutu rozpoczynał się termin na przeprowadzenie postępowania karnego skarbowego, zawieszając tym samym biegnięcie terminu wskazanego w art. 51 § 1 k.k.s.¹³

Ponadto w doktrynie słusznie wskazuje się, że przedstawienie zarzutów nie może być celowo opóźniane przez organ prowadzący postępowanie (np. argumentowane potrzebą dostatecznego ustalenia wszystkich okoliczności związanych z popełnionym czynem), ponieważ będzie to godziło w możliwość realizacji prawa do obrony osoby, wobec której zarzuty mają zostać przedstawione¹⁴.

¹⁰ Uchwała SN z 31 października 2023 r., sygn. akt I ZI 2/23, Lex nr 3632303.

¹¹ Uchwała SN z 2 marca 2022 r., sygn. akt II DIZ 38/21, Lex nr 3358186.

¹² Uchwała SN z 23 lutego 2006 r., sygn. akt SNO 3/06, Lex nr 470201.

¹³ C. Golik, *Sporządzenie zarzutu popełnienia przestępstwa*, „Prokuratura i Prawo” 2024, nr 1, s. 74.

¹⁴ A. Bułat, J. Wyrębski, *Skutki procesowe braku niezwłocznego postawienia zarzutów*, „Pa-lestra” 2023, nr 9, s. 42.

Wskazane rozwiązanie jest dość problematyczne dla finansowych organów postępowania przygotowawczego, zwłaszcza w sytuacjach, w których roczny termin na wszczęcie postępowania karnego skarbowego zbliża się do końca, organ powziął informację o popełnionym wykroczeniu skarbowym, podjął czynności zmierzające do ustalenia sprawcy, wzywa go celem przedłożenia postanowienia o postawieniu zarzutów, a sprawca – świadomy lub nieświadomy kończącego się terminu na wszczęcie postępowania – odmawia stawienia się we wskazanym terminie lub w inny sposób utrudnia możliwość skutecznego doręczenie informacji o obowiązkowym stawieniu się, np. nie odbierając wezwania wysłanego drogą pocztową.

Finansowy organ postępowania przygotowawczego, zgodnie z art. 122 § 1–2 k.k.s., może wnieść o zastosowanie środków przymusu dotyczących ustalenie miejsca pobytu sprawcy wykroczenia czy też wnieść o przymusowe doprowadzenie przez funkcjonariuszy Policji celem przedstawienia zarzutu, jednakże realizacja tych czynności obarczona jest potrzebą złożenia stosownego wniosku do właściwego miejscowo prokuratora, który decyduje o zasadności wniosku i ewentualnym wydaniu zarządzenia Policji lub innemu organowi, o którym mowa w art. 312 k.p.k. Obieg decyzyjny, jaki ma miejsce we wskazanym przypadku, częstokroć obciążony jest wydłużającym się terminem realizacji (do 30 dni), co w związku z upływającym terminem na wszczęcie postępowania w sprawie o wykroczenie skarbowe ma kolosalne znaczenie i w przedstawionych okolicznościach może dochodzić do sytuacji, że sprawca wykroczenia skarbowego stawiał się samodzielnie na wezwanie lub został przymusowo doprowadzany przez funkcjonariuszy Policji po upływie ustawowego terminu na wszczęcie postępowania. Wówczas finansowy organ postępowania przygotowawczego jedyne, co może zrobić, to wydać postanowienie o umorzeniu postępowania ze względu na przesłankę zawartą w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Ponadto przepis art. 313 § 1 k.p.k. w dotychczasowej formie przewidywał możliwość zastosowania skróconej formy przedstawienia zarzutów jedynie wówczas, gdy sprawca wykroczenia skarbowego ukrywał się przed finansowymi organami postępowania przygotowawczego czy też przebywał w sposób trwały lub długotrwały za granicą. Sąd Najwyższy w wyroku z 21 grudnia 2022 r. wyraźnie wskazał, że nieobecność w kraju, o której mowa w analizowanym przepisie, nie może mieć charakteru cyklicznego bądź chwilowego i mimo braku możliwości ustalenia aktualnego miejsca pobytu osoby podejrzewanej o popełnienie wykroczenia skarbowego Sąd Najwyższy podniósł, że zastosowanie uproszczonej formy przedstawienia zarzutów musi być poparte rzetelnymi staraniami organów ścigania podejmowanych w celu ustalenia miejsca pobytu sprawcy lub jego przymusowego doprowadzenia celem przedstawienia zarzutów¹⁵.

¹⁵ Wyrok SN z 21 grudnia 2022 r., sygn. akt V KK 382/22, Lex nr 3509411.

Opierając powyższe rozważania o dane statystyczne wybranego urzędu skarbowego, można zauważyć, że nie jest to zjawisko występujące masowo wśród osób, wobec których zostało przeprowadzone postępowanie karne skarbowe w związku z popełnionym wykroczeniem skarbowym, niemniej jednak niebędące wyłącznie rozważaniem o charakterze teoretycznym i stanowiące element codzienności, z jaką organ prowadzący postępowanie karne skarbowe musi się mierzyć.

Tabela 1

Liczba wszczętych, zakończonych i umorzonych postępowań przygotowawczych z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w Urzędzie Skarbowym w Olsztynie

Rok	Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych	Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych	Liczba umorzonych postępowań przygotowawczych z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.
2019	45	31	0
2020	39	51	0
2021	33	32	0
2022	19	20	0
2023	277	268	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w piśmie Naczelnika Urzędu Skarbowego w Olsztynie z dnia 30 kwietnia 2024 r., UNP: 2813-24-119604.

Zestawionych w tabeli 1 danych statystycznych niestety nie da się skonfrontować z działalnością Urzędu Celno-Skarbowego w Olsztynie¹⁶, ponieważ organ ten nie prowadzi statystyk o podobnym charakterze.

Z pewnością to właśnie finansowe organy postępowania przygotowawczego prowadzące postępowania w sprawach o wykroczenia skarbowe są tą grupą organów, które niewątpliwie mogą skorzystać na nowelizacji, która miała miejsce w lipcu 2023 r. (art. 313 § 1 k.p.k.), ze względu na wykreślenie doczasowego sformułowania „sporządza się postanowienie” na „wydaje się postanowienie”. Ta z pozoru kosmetyczna zmiana może mieć istotny wpływ na opisany problem, z jakim borykały się dotychczas finansowe organy postępowania przygotowawczego w sprawach o wykroczenia skarbowe, chcąc doprowadzić do zawieszenia terminu przewidzianego w art. 51 § 1 k.k.s. i umożliwić pociągnięcie do odpowiedzialności karnej skarbowej sprawcy wykroczenia, mimo jego uchylania się do stawienia celem przedstawienia zarzutów.

Dotychczasowa formuła art. 313 § 1 k.p.k. umożliwiła wszczęcie postępowania poprzez zastosowanie skróconej formy przedstawienia zarzutów wyłącznie w przypadku deklaracji sprawcy o trwałym lub długotrwałym pobycie za granicą lub kiedy organ, mimo podjętych czynności lub korzystając z pomo-

¹⁶ Informacja uzyskana na podstawie pisma Naczelnika Urzędu Celno-Skarbowego w Olsztynie z dnia 30 kwietnia 2024 r., UNP: 378000-24-044780.

cy Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego czy Żandarmerii Wojskowej, nie był w stanie ustalić miejsca pobytu sprawcy wykroczenia. Warto zauważyć, że zapis art. 312 § 2 k.p.k. umożliwia również skorzystanie z pomocy funkcjonariuszy Służby Więziennej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, pracowników Lasów Państwowych, myśliwych, straży miejskiej czy pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Handlowej na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r.¹⁷ Jednakże pytanie pracownicy Urzędu Skarbowego w Olsztynie oraz Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Olsztynie stwierdzili, że nie pamiętają, aby kiedykolwiek doszło do takiej sytuacji, by w tym celu angażować wskazane służby czy instytucję, a organami najczęściej proszonymi o pomoc w rzeczony kwestii są Policja lub Straż Graniczna, sporadycznie Żandarmeria Wojskowa. Tym samym, jak wcześniej wskazano, ze względu na dość krótki termin przedawnienia karalności wykroczeń skarbowych część spraw musiała zostać umorzona, głównie ze względu na postawę sprawcy uchylającego się od stawiennictwa w wyznaczonym terminie, nieuprawniającym jednak do zastosowania skróconej formy przedstawienia zarzutów ze względu na trwające czynności celem ustalenia miejsca pobytu lub brak możliwości terminowego egzekwowania stawienia się przez organem przy jednoczesnej świadomości finansowego organu postępowania przygotowawczego o miejscu pobytu sprawcy.

Powyższe mogłyby stanowić podstawę do formułowania wniosku *de lege ferenda* o wydłużenie terminu przedawnienia karalności przykładowo o dwa lata na wykrycie czynu i wszczęcie postępowania, jednakże ze względu na ciężar czynu, jakim jest wykroczenie skarbowe, oraz fakt, że powyższy problem nie do końca w ten sposób zostałby zniwelowany, formułowanie takiego wniosku wydaje się być nieuzasadnione.

Być może tę sytuację miało na myśli Ministerstwo Sprawiedliwości, składając projekt zmian drukiem sejmowym nr 3216, wskazując jednocześnie, że proponowana nowelizacja ma m.in. usprawnić i przyspieszyć postępowanie karne (w tym karne skarbowe), chociaż w uzasadnieniu wskazano, iż dotyczyć to ma etapu jurysdykcyjnego, a uzasadnienia zmiany treści art. 313 § 1 k.p.k. próżno szukać w pierwotnym uzasadnieniu projektu, ponieważ zmiana treści analizowanego artykułu nastąpiła drukiem sejmowym nr 3365.

Obowiązujące rozwiązanie w znowelizowanym art. 313 § 1 k.p.k. w ocenie autora umożliwia finansowemu organowi postępowania przygotowawczego na wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów (w założeniu forsowanym

---

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 522).

przytaczanym orzecznictwem Sądu Najwyższego w zakresie dostatecznie uzasadnionego podejrzenia) i tym samym na mocy wydanego postanowienia zawieszając bieg przedawnienia karalności przewidzianego w art. 51 § 1 k.k.s., dopuszczając tym samym podjęcie przez organ niezbędnych czynności celem pociągnięcia do odpowiedzialności sprawcy wykroczenia skarbowego z zachowaniem terminu przedawnienia przewidzianego w art. 51 § 2 k.k.s.

Wskazaniem do powyższego winna być również dyspozycja zawarta w art. 71 § 1 k.p.k., gdzie wyraźnie określa się, że za „podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego”. Przytoczony przykład właściwej interpretacji art. 71 § 1 k.p.k. wyraźnie wskazuje na to, że „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest momentem, w którym dochodzi do następstw wszczęcia postępowania w trybie *in personam* i tym samym wstrzymania biegu terminu przedawnienia.

W tym kontekście powyższą zmianę należy ocenić jak najbardziej pozytywnie i podzielić pogląd Ministerstwa Sprawiedliwości, że nowelizacja w istotny sposób przyczyni się do zwiększenia skuteczności również na płaszczyźnie postępowania karnego skarbowego i działalności finansowych organów postępowania przygotowawczego w egzekwowaniu celów kary przewidzianych przez k.k.s. Ponadto rzezczone zagadnienie może stanowić podstawę do kolejnych badań celem wysunięcia wniosków o charakterze kategoriycznym w oparciu o dane statystyczne dotyczące funkcjonowania urzędów skarbowych i urzędów celno-skarbowych w zakresie stwierdzonych przedawnień karalności, jak i tendencji liczny postępowań w sprawach o wykroczenia skarbowe skierowanych do umorzenia ze względu na przesłankę z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Przyjmując zatem, że nowelizacja art. 313 § 1 k.p.k. ma charakter porządkujący poruszane zagadnienie, jednocześnie należy wyraźnie wskazać na jej doniosły charakter odnoszący się do postępowania karnego skarbowego w sprawach o wykroczenia skarbowe, gdzie nie będzie już wątpliwości ani potrzeby wydawania postanowienia o umorzeniu postępowania w związku ze stwierdzeniem przedawnienia karalności. Nowo powstała norma prawna w tym kontekście stanowi istotne narzędzie dla organów ścigania, które w obliczu zbliżającego się końca terminu na wszczęcie postępowania mogą – bez względu na postawę sprawcy czynu – przejść z fazy *in rem* do *ad personam*, aby postępowanie mogło zostać przeprowadzone w sposób właściwy i aby tym samym zostały spełnione wszelkie przesłanki art. 2 k.p.k.

W ocenie autora należy również zaznaczyć, że tak istotna zmiana, jaka dokonała się w materii postępowania w sprawach o wykroczenia skarbowe, wymaga dalszej analizy, co najmniej roku obowiązywania znowelizowanych przepisów, aby jednoznacznie ustalić, czy również w ocenie judykatury tak interpretowany zapis art. 313 §1 k.p.k. znajduje swoje uzasadnienie i jest pod-

stawą do przyjęcia nowej wykładni, w myśl której zmiana z fazy *in rem* na *ad personam* nie wymaga już spełnienia łącznie trzech warunków (sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego), dopuszczając okoliczności, w których ze względu na brak możliwości skutecznego stawiennictwa sprawcy oraz biegnący termin przedawnienia wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów (podpisane i załączone do akt) jako wystarczająca przesłanka do przedstawienia sprawcy zarzutu i jego przesłuchania w innym terminie, nieobciążonym już dyspozycją wynikającą z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 51 § 1 k.k.s.

Powyższe stwierdzenie należy uznać za jak najbardziej zasadne choćby z uwagi na to, że – jak dowodzi wyrok Sądu Rejonowego w Olsztynie z 24 maja 2024 r., sygn. akt II W 1293/24 – już zaczęły pojawiać się pierwsze orzeczenia w których sąd uwzględnia zmiany, jakie zaszły w art. 313 § 1 k.p.k., uznając za właściwą interpretację oskarżyciela skarbowego dotyczącą postulowanej w niniejszym artykule zmiany przepisów art. 313 § 1 k.p.k. o wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, również w przypadku braku możliwości skutecznego doprowadzenia sprawcy przed upływem terminu przedawnienia.

Wykaz literatury

- Brózek P., *O przedawnieniu karalności w polskim prawie karnym słów kilka*, „Przegląd Prawniczy TBSP UJ” 2021, nr 2.
- Bułat A., Wyrębski J., *Skutki procesowe braku niezwłocznego postawienia zarzutów*, „Palestra” 2023, nr 9.
- Cieślak M., *Dzieła wybrane*, t. 3, Wyd. UJ, Kraków 2011.
- Golik C., *Sporządzenie zarzutu popełnienia przestępstwa*, „Prokuratura i Prawo” 2024, nr 1.
- Krzymuski E., *System prawa karnego ze stanowiska nauki i trzech kodeksów obowiązujących w Polsce. Część I*, Krakowska Spółka Wydawnicza, Kraków 1921.
- Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Lwów 1938.
- Marszał K., *Przedawnienie w prawie karnym*, PWN, Warszawa 1972.

Summary

Impact of the amendment of Article 313 of the Code of Criminal Procedure on increasing the effectiveness of bringing perpetrators of fiscal offences to justice

Keywords: fiscal criminal law, fiscal criminal procedure, statute of limitations, fiscal offence, criminal procedure.

The aim of the publication is an attempt to analyze the amendment to Art. 313 § 1 of the Code of Criminal Procedure and its impact on fiscal penal proceedings in cases of fiscal offences. The author of the publication tries to point out that changes in the regulations will have a significant impact on increasing the effectiveness of financial bodies of preparatory proceedings in terms of the number of proceedings in cases of fiscal offences concerning which, due to the expiring deadline for initiating the proceedings and the existing regulations, it was impossible to bring the perpetrator's accusation and thus the obligation to discontinue the proceedings due to the statute of limitations for criminal convictions.

